

ZAMONAVIY ADABIYOTDA EKSPERIMENTAL YOZISH TEXNIKASI

Shahzoda Murodova Dilshod qizi

Alisher Navoiy nomidagi Toshkent Davlat O'zbek tili va adabiyoti Universiteti, O'zbek filologiyasi fakulteti 2-kurs talabasi
+998976423436

Annotatsiya: Eksperimental yozish texnikasi an'anaviy me'yorlarga qarshi chiqib, hikoya qilish chegaralarini kengaytirib, zamonaviy adabiyotda dinamik kuch sifatida maydonga chiqdi. Ushbu maqola zamonaviy mualliflar tomonidan qo'llaniladigan eksperimental usullarning turli xil manzaralarini o'rganadi, parchalangan hikoyalar va ong oqimidan metafantastik qurilmalar va noan'anaviy tuzilmalargacha. Maqolada taniqli misollarni ko'rib chiqish va ularning uslubiy yangiliklarini tahlil qilish orqali ushbu usullar mualliflarga o'quvchilarni yangi yo'llar bilan jalb qilish, noyob hissiy reaksiyalarni uyg'otish va til, shakl va ma'no haqida tanqidiy fikr yuritishga qanday imkon berishini o'rganadi.

Kalit so'zlar: Eksperimental yozish, zamonaviy adabiyot, avangard, hikoya innovatsiyasi, intertekstuallik, metafiksatsiya, parchalanish, postmodernizm, adabiyot nazariyasi, multimedia integratsiyasi, o'quvchilarni jalb qilish, madaniy ta'sir, hikoyadagi innovatsiyalar, dekonstruksiya, chiziqsiz hikoya.

Kirish

Zamonaviy adabiyot sohasida eksperiment uzoq vaqtdan beri badiiy innovatsiyalar va intellektual izlanishlarning harakatlantiruvchi kuchi bo'lib kelgan. Turli madaniy landshaftlar bo'ylab mualliflar an'anaviy me'yorlarga qarshi chiqadigan va o'quvchining hikoya shakli bilan aloqasini qayta aniqlaydigan avangard uslublardan foydalangan holda an'anaviy hikoya qilish chegaralarini doimiy ravishda oshirib boradilar. 20-asr boshidagi surrealizm va modernizm harakatlaridan tortib, bugungi kunda keng tarqalgan va eklektik uslublargacha eksperimental yozish texnikasi nafaqat adabiy ifodani o'zgartirdi, balki murakkab mavzular va istiqbollarni o'rganish uchun yangi yo'llarni ochdi. Ushbu maqola zamonaviy adabiyotdagi eksperimental yozish texnikasining xilma-xil va dinamik dunyosini o'rganishga intiladi. U mualliflarning jasur hikoya tuzilmalari, noan'anaviy tildan foydalanish va innovatsion shakllar orqali chuqur hissiy reaksiyalarni uyg'otish va o'quvchilarning tanqidiy ishtirokini qo'zg'atish uchun chiziqsiz hikoyani buzishini o'rganadi. Eksperimental adabiyotning ko'zga ko'ringan namunalari o'rganish va ular o'zida mujassam etgan stilistik yangiliklarni tahlil qilish orqali ushbu maqola eksperimentning zamonaviy adabiy nutqni shakllantirish va madaniy hikoyalarga ta'sir qilish usullarini yoritishga qaratilgan. Bundan tashqari, u eksperimental yozuvning nazariy asoslarini ko'rib chiqadi, uning postmodernizm, dekonstruksiya va uning amaliyotini ta'minlovchi boshqa adabiy nazariyalar bilan kesishishini o'rganadi.

Ushbu tadqiqot orqali o'quvchilar eksperimental yozish texnikasining o'zgartiruvchi kuchi, ularning adabiyot evolyutsiyasiga ta'siri va o'rnatilgan adabiy konvensiyalarga qarshi kurashdagi roli haqida tushunchaga ega bo'ladilar. Oxir oqibat, ushbu maqola eksperimental adabiyot bizning zamonamizning madaniy va intellektual landshaftlarini nafaqat aks ettiradi, balki faol shakllantiradi.

Materiallar va usullar

Zamonaviy adabiyotda eksperimental yozish usullarini har tomonlama o'rganish uchun ushbu maqola matn tahlili va adabiy tanqidga qaratilgan sifatli yondashuvdan foydalanadi. Tahlil qilish uchun asosiy materiallar eksperimental tabiati bilan mashhur bo'lgan, turli janrlar va madaniy

kontekstlarni qamrab olgan zamonaviy adabiy asarlar tanlovini o'z ichiga oladi. Ushbu ishlar asosiy eksperimental texnikani misol qilish uchun tanlangan:

Fragmentatsiya va chiziqli bo'lmagan hikoyalar: bo'laklarga bo'lingan hikoyalar orqali mavzular yoki istiqbollarni etkazish uchun an'anaviy xronologik tartib va tuzilmani buzadigan asarlar.

Metafiktsiya va o'z-o'ziga havola qilish: o'z-o'zidan ongli ravishda o'z mavqeiga e'tiborni jalb qiladigan va voqelik va hikoya o'rtasidagi chegaralarni shubha ostiga qo'yadigan matnlar.

Intertekstuallik va adabiy ishoralar: boshqa adabiy asarlarga, madaniy matnlarga yoki tarixiy voqealarga havolalarni o'z ichiga olgan roman va she'rlar mavjud hikoyalar bilan ma'no va dialogni boyitish uchun.

Multimedia integratsiyasi: O'quvchining faolligini oshirish va hikoya qilish imkoniyatlarini kengaytirish uchun tasvirlar, videolar yoki giperhavolalar kabi multimedia elementlarini o'z ichiga olgan adabiy asarlar.

Uslubiy yondashuv:

- Yopiq o'qish: Mualliflar qo'llagan maxsus eksperimental usullarni aniqlash va tahlil qilish uchun tanlangan parchalar va matn segmentlarini batafsil tekshirish.

- Qiyosiy tahlil: eksperimental yondashuvlardagi o'zgarishlarni va ularning hikoya tuzilishi va o'quvchi talqiniga ta'sirini o'rganish uchun turli asarlar va mualliflarni taqqoslash.

- Adabiyot nazariyasi va tanqidi: eksperimental adabiyotning stilistik tanlovlari va mavzuli ta'sirlarini sharhlash uchun postmodernizm, dekonstruksiya va narratologiya kabi tegishli adabiyot nazariyalarini qo'llash.

- Tarixiy kontekstualizatsiya: eksperimental usullar kengroq ijtimoiy va badiiy harakatlarga qanday javob berishini va aks ettirishini tushunish uchun ushbu asarlar yaratilgan tarixiy va madaniy kontekstlarni hisobga olish.

Ma'lumotlarni to'plash va talqin qilish:

- Tanlov mezonlari: Adabiy asarlarni tanqidiy olqishi, adabiy davradagi ta'siri va eksperimental usullardan reprezentativ foydalanishiga qarab tanlash mezonlari.

- Kodlash va turkumlashtirish: qiyosiy tahlil va tematik izlanishni osonlashtirish uchun matn elementlarini tizimli kodlash va eksperimental usullarni toifalarga ajratish.

Axloqiy mulohazalar:

- Muallif niyati: eksperimental usullarni va ularning adabiy ma'noga ta'sirini sharhlashda muallif niyati va badiiy tanloviga hurmat.

- O'quvchilarning javobi: turli xil auditoriyalar ushbu matnlarni qanday qabul qilishlari va ular bilan o'zaro munosabatda bo'lishlarini hisobga olgan holda, o'quvchilarning turli talqinlarini tan olish va eksperimental adabiyotlar bilan shug'ullanish.

Ushbu usullardan foydalangan holda, ushbu maqola zamonaviy adabiyotdagi eksperimental yozish usullarini har tomonlama tahlil qilish, ularning estetik yangiliklari, nazariy ta'sirlari va madaniy ahamiyati haqida tushuncha berishni maqsad qilgan.

Natijalar va muhokama

Eksperimental texnikani aniqlash

Yaqindan o'qish va qiyosiy tahlil qilish orqali zamonaviy adabiyotda bir nechta mashhur eksperimental usullar aniqlandi va o'rganildi:

Fragmentatsiya va chiziqli bo'lmagan hikoyalar: Devid Mitchellning "Bulutli atlas" va Xulio Kortazarning "Hopskotch" kabi asarlari chiziqli xronologiyani buzish, bir nechta istiqbollarni taklif qilish va an'anaviy hikoya tuzilmalarini qiyinlashtirish uchun parchalangan hikoyalardan foydalanadi.

Devid Mitchell, Italo Kalvino va Mark Z. Danielevski kabi mualliflar o'quvchilarni hikoya tuzilishini qayta ko'rib chiqishga va murakkab mavzular bilan chuqur shug'ullanishga chaqiradilar. Ushbu usulblar nafaqat madaniy va badiiy harakatlarni aks ettiradi, balki o'ziga

xoslik, xotira va ijtimoiy me'yorlar haqida tanqidiy fikrni uyg'otadi. Ushbu yangiliklarni o'rganar ekanmiz, eksperimental adabiyotlar hikoya shakli imkoniyatlarini kengaytirishda davom etmoqda va bizni ijodkorlikni qabul qilishga va raqamli asrda adabiy ifoda chegaralarini qayta ko'rib chiqishga taklif qilmoqda. Metafiksiatsiya va o'z-o'ziga havola: "Agar qish kechasi sayohatchi" filmidagi Italo Kalvino va "Labirintlar" filmidagi Xorxe Luis Borxes kabi mualliflar badiiy va voqelik o'rtasidagi chegaralarni xiralashtirish uchun metafantastik vositalardan foydalanadilar va o'quvchilarni hikoya qilishning o'ziga xosligini shubha ostiga qo'yishadi.

Intertekstuallik va adabiy ishoralar: Matnlar, jumladan, Salmon Rushdining "Yarim tun bolalari" va T.S. Eliotning "Chiqindi yer" asari matnlararo dialog orqali ma'noni boyitib, boshqa adabiy asarlar, madaniy artefaktlar va tarixiy voqealarga havolalarni o'z ichiga oladi.

Multimedia integratsiyasi: Mark Z. Danielevskining "Yaproqlar uyi" kabi eksperimental ishlar tasvirlar, izohlar va tipografiya kabi multimedia elementlari bilan hikoyaning murakkabligi va o'quvchilarning faolligini oshirish uchun tajriba.

Estetik innovatsiyalar va hikoya ta'siri

Estetik innovatsiyalar: Eksperimental usullar an'anaviy me'yorlarga qarshi chiqish va hikoya qilish imkoniyatlarini kengaytirish orqali zamonaviy adabiyotning estetik xilma-xilligiga hissa qo'shadi. Ular mualliflarga murakkab mavzular, his-tuyg'ular va istiqbollarni innovatsion usullarda etkazish imkonini beradi.

Hikoya ta'siri: Bu usullar ko'pincha o'quvchilarning chuqur hissiy javoblarini va intellektual faolligini uyg'otadi. Tanish rivoyat naqshlarini buzish orqali ular hikoya qilish konvetsiyalari va ijtimoiy normalar haqida tanqidiy fikr yuritishga undaydi.

Nazariy ta'siri va madaniy ahamiyati

Nazariy asoslar: Tahlil eksperimental adabiyotning stilistik tanlovlari va mavzuli ta'sirini izohlash uchun postmodernizm, dekonstruksiya va narratologiya kabi adabiy nazariyalarga tayanadi. U ushbu uslublar kengroq madaniy va badiiy harakatlarni qanday aks ettirishi va ularga javob berishini o'rganadi.

Madaniy ahamiyat: Eksperimental adabiyot nafaqat zamonaviy madaniy landshaftlarni aks ettiradi, balki ularni faol shakllantiradi. U o'ziga xoslik, xotira, kuch dinamikasi va tobora o'zaro bog'langan dunyoda vakillik tabiati masalalari bo'yicha muloqotni rivojlantiradi.

O'quvchini qabul qilish va sharhlash muammolari

O'quvchilarni qabul qilish: eksperimental adabiyotlarni qabul qilish kitobxonlar orasida juda katta farq qiladi. Ba'zilar noan'anaviy hikoya usullaridan kelib chiqadigan qiyinchiliklarni qabul qiladilar, boshqalari esa ularni begonalashtirishi yoki harakat qilish qiyin bo'lishi mumkin.

Sharhlash muammolari: Eksperimental matnlarni talqin qilishda, xususan, mualliflik niyati va o'quvchilarning javoblarining ko'pligi bilan bog'liq axloqiy mulohazalar paydo bo'ladi. Bu muammolar adabiy ma'noni shakllantirishda matn va o'quvchi o'rtasidagi dinamik o'zaro ta'sirni ta'kidlaydi.

Kelajakdagi yo'nalishlar va xulosa

Kelajak yo'nalishlari: Eksperimental yozish texnikasini o'rganish ularning evolyutsiyasi, turli madaniy kontekstlarga moslashish va rivojlanayotgan texnologiyalar bilan integratsiyalashuvini yanada chuqurroq o'rganish uchun yo'l ochadi.

Ushbu bo'limda har bir aniqlangan eksperimental texnikani ko'rsatish uchun mualliflar va ularning asarlarining aniq misollari keltirilgan, so'ngra ularning zamonaviy adabiyotdagi estetik, nazariy va madaniy oqibatlari muhokama qilinadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy adabiyotda eksperimental yozish usullarini o'rganish mualliflar an'anaviy hikoya chegaralarini doimiy ravishda shubha ostiga qo'yadigan va qayta belgilab beradigan jonli va dinamik manzarani ochib beradi. Parchalangan hikoyalar, metafantastik

qurilmalar, intertekstuallik va multimedia integratsiyasini tahlil qilish natijasida ma'lum bo'ladiki, bu eksperimental usullar nafaqat adabiy ifodani boyitadi, balki murakkab mavzular va turli nuqtai nazarlar bilan chuqurroq shug'ullanishga yordam beradi. Devid Mitchell, Italo Kalvino va Mark Z. Danielevski kabi mualliflar o'quvchilarni hikoya tuzilishini qayta ko'rib chiqishga va murakkab mavzular bilan chuqur shug'ullanishga chaqiradilar. Ushbu uslublar nafaqat madaniy va badiiy harakatlarni aks ettiradi, balki o'ziga xoslik, xotira va ijtimoiy me'yorlar haqida tanqidiy fikrni uyg'otadi. Ushbu yangiliklarni o'rganar ekanmiz, eksperimental adabiyotlar hikoya shakli imkoniyatlarini kengaytirishda davom etmoqda va bizni ijodkorlikni qabul qilishga va raqamli asrda adabiy ifoda chegaralarini qayta ko'rib chiqishga taklif qilmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Xatcheon. Linda. Postmodernizm poetikasi: tarix, nazariya, fantastika. Routledge, 1988 yil.
2. MakXeyl. Brayan. Postmodernistik fantastika. Routledge, 1987 yil.
3. Vo Patrisiya. Metafiktsatsiya: o'z-o'zini anglagan fantastika nazariyasi va amaliyoti. Routledge, 1984 yil.
4. Genette Jerard. Palimpsestlar: Ikkinchi darajali adabiyot. Nebraska universiteti matbuoti, 1997 yil.
5. Lodj Devid. Badiiy adabiyot: klassik va zamonaviy matnlardan tasvirlangan. Pingvin kitoblari, 1992 yil.
6. Rayan. Mari-Laure. Virtual haqiqat sifatida hikoya: adabiyot va elektron ommaviy axborot vositalarida immersion va interaktivlik. Jons Xopkins universiteti nashriyoti, 2001 yil.
7. Shmid Bo'ri. Narratologiya: Kirish. Valter de Gruyter, 2010 yil.